ಬಾದಾಮಿ ಚಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳು

ಎನ್. ಹನಳಯ್ಯ

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿ ಚಲುಕ್ಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಅವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಾಳಾಗಿದ್ದು, ರಾಜಕೀಯ[1] ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಕರು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ.[2] ಅಂತಹ ಏಳು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನದ ಮೂಲಕ ಸಂಶೋಧಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಶಾಸನ ಚಲುಕ್ಯ ಒಂದನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು (ಹಾವೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ದೇವಗೇರಿ). ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಿಪಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇದು ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಜಯತ್ಯಾವಿಷ್ಕೃತಂ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ ಶಾಸನದ ಐದನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲಿಸಿಂದ ಎಂಬ ಸಾಮಂತನ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲಿಸಿಂದನು ಒಂದನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದನೆಂಬ ಹೊಸ ವಿಷಯ ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಸರಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇವನು ಸಿಂದವಂಶದವನಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಿಂದವಂಶಗಳ ಇತಿಹಾಸವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗುತ್ತಿಯ ಸಿಂದರ ವಂಶಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯಣ ಜೋಗರಸನೆಂಬುವನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೬೦ರಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಪಿರಿಯಾಚಟ್ಟರಸ ಮತ್ತು ಸಿಡುದೋಳಸಿಂದ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಸಾಮಂತರಿದ್ದರು.[3] ಅಂದರೆ ಈ ವಂಶದ ಆರಂಭವನ್ನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1000ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಂದವಂಶವು ಹೆಂಜೇರು ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಲ್ಕಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಿತು.[4] ಇದರಲ್ಲಿ ಹಜ್ಜರಸನು 1090ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಹಿಂದೆ ಗೊಂಕ, ಗೊಣ್ಣ, ಒಡ್ಡಿಗ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಮ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜನರಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಇವರ ವಂಶವನ್ನೂ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 950ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಸಿಂದವಂಶವು ಎರಂಬರಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಿತು.[7] ಇದರಲ್ಲಿ ಬಮ್ಮ

1 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್, ಸಂ. ೧೫ (ಸಂಪಾದಿತ) ಎನ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ರಾವ್, ಶಾಸನಗಳು ೧-೭,

2 ಕೆ. ವಿ. ರಮೇಶ್ : ಚಲುಕ್ಯಾಸ್ ಆಫ್ ವಾತಾಪಿ. ೧೯೮೪. ಇದೇ ಬಾದಾಮಿ ಚಲುಕ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಅತ್ಯಂತ ಈಚಿನ ಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ. ಅಥವಾ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಶಾಸನಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಈಗ ಚರ್ಚಿಸಲಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಸೇರಿಲ್ಲ.

4 ಅದೇ

5 ಅದೇ ಪು. ೧೪೫೦

ರಸನೆಂಬುವನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೮೩ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೂ ಹಿಂದೆ ಚಾಮ, ಚಾವುಂಡ, ದ್ವಾಣ, ದಾಸ, ನಾಕ ಮತ್ತು ಆಚುಗಿ ಎಂಬ ಏಳು ಜನರಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಇವರೂ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೫೦ಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದರೆಂಬುದು ಒಪ್ಪುವುದು ಕಷ್ಟ. ಬಾಗಡಗೆ, ಅಂದರೆ ಈಗಿನ ಬಿಜಾಪುರದ ಸಮೀಪದ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಂದವಂಶದ ಇತಿಹಾಸವು ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯ ದೊರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ತೈಲಪನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಶಾಸನ ಕಲಿಸಿಂದನು ಈ ಯಾವ ಸಿಂದವಂಶಕ್ಕೂ ಸೇರಿದವನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಇವನೊಬ್ಬ ಸಿಂದವಂಶದ ಸಾಮಂತನಿರಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಂಕಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಬನ್ನಿಕೊಪ, ಎಂಬಲ್ಲಿ ದೊರಕಿರುವ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ[6] ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಲಿಪಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರಾಪಥದ ಒಬ್ಬನು (ಹೆಸರು ಹಾಳಾಗಿದೆ) ಅರ್ಜುನೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಜೊತೆಗೆ ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶ್ವರನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಭೂದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಸ್ಥಳದ ಮಹಾಜನಗಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಉತ್ತರಾಪಥದಿಂದ ಚಲುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನು ಬಂದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದು. ಬಹುಶಃ ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಕೇಶಿಯ ಉತ್ತರಾಪಥದ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ನಂತರ ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಉತ್ತರಾಪಥದಿಂದ ಅನೇಕರು ಚಲುಕ್ಯರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅರ್ಜುನೇಶ್ವರ ಎಂಬ ದೇವಾಲಯ ಗಮನಾರ್ಹ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಹಾಭಾರತದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವನು ಉತ್ತರಾಪಥದಿಂದ ಬಂದವನು ಎನ್ನುವ ಅಂಶವು ಗಮನಾರ್ಹ. ಬನ್ನಿಕೊಪದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹೆಸರು ಬನ್ನಿಯೂರು ಎಂಬುದು ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿಮರವೇನಾದರೂ ಇದ್ದಿತ್ತೇ, ಆದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿತೇ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಥಳನಾಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ. ಏಕೆಂದರೆ ಅರ್ಜುನನ ಹೆಸರಿನ ದೇವಾಲಯವು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವ ಆ ಘಟನೆಯನ್ನು ಇದು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿಮರದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಎಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಲವಡ್ಡರಗೇರಿಯ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ.[7] ಆದರೆ ಲಿಪಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಇದೊಂದು ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನ. ವೀರನೊಬ್ಬನು ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗ ಸೇರಿದುದನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಿರಿಸಾಗರ ಎಂಬುವನ ಹೆಸರು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಯಾರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೆಸರಿನ ಸಾಮ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇವನೊಬ್ಬ ಆಳುಪವಂಶದವನಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಆಳುಪರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುಣಸಾಗರ, ರಣಸಾಗರ, ಪೃಥ್ವೀಸಾಗರ ಎಂಬ ಅರಸರು ಇದ್ದರು[8]. ಗುಣಸಾಗರನು ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಕೇಶಿಯ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಅನಂತರ ಅವನು ಸಾಮಂತನಲ್ಲದೇ ಹೋದರೂ

6 ಸೌ.ಇಂ. ೨ ಸಂ. ೧೮ ಶಾಸನ ೩
7 ಅದೇ ; ಶಾಸನ ೪
8 ಕೆ.ವಿ. ರಮೇಶ್: ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರ : ಪು. ೪೪, ೭೮, ೮೧

ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಇದ್ದನು. ಆದರೆ ಚಲುಕ್ಯರ ಪ್ರಭಾವ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಆಳುಪರು, ಇವರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಆತುರರಾಗಿದ್ದರು[9]. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುಪ ಸಿರಿಸಾಗರ ಎಂಬುವವನ ಮೇಲೆ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರಬೇಕು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನ ಸೈನಿಕನೊಬ್ಬನು ಮಡಿದಿರಬೇಕು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನವನ್ನು ನೆಡಿಸಲಾಯಿತು. ಬಹುಶಃ ರಣಸಾಗರನು ಗುಣಸಾಗರನ ಮಗ ಅಥವಾ ರಣಸಾಗರನ ತಮ್ಮನಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಸಿರಿಸಾಗರನನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಸಿಗುವವರೆಗೆ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು.

ಹಾವೇರಿ ತಾಲೂಕಿನ ದೇವಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಿಪಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದು ಕ್ರಿ.ಶ. ಏಳು–ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಹೆಸರು ಬರೆದಿರುವ ಜಾಗ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇದು ಚಲುಕ್ಯರ ಯಾವ ದೊರೆಯ ಶಾಸನವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಒಂದು ಸ್ಮಾರಕ ಶಾಸನ. ಎರಿಂಚೋಳರಸರೊಡನೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚೆಂದೂರು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರನ ಸ್ಮಾರಕಾರ್ಥವಾಗಿ ನೀಡಿದ ದಾನಗಳನ್ನು ಈ ಶಾಸನ ಹೆಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಿಂಚೋಳರಸ ಯಾರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವನು ರೇನಾಡು ಚೋಳರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ರೇನಾಡು ಚೋಳರು ಪಲ್ಲವರ ಸಾಮಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಇಮ್ಮಡಿ ಪುಲಕೇಶಿಯು ಪಲ್ಲವರ ಮೇಲೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅನಂತರ, ಇವರು ಚಲುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತರಾಗದೇ ಹೋದಾಗ, ಇವರ ಮೇಲೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಒಂದು ಯುದ್ಧ ಎರಿಂಚೋಳರಸನ ಮೇಲೆ ನಡೆದಿರಬೇಕು. ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ದೂರಿನ ವೀರನೊಬ್ಬನು ಮಡಿದಿರಬೇಕು. ಅವನ ಸ್ಮಾರಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ನೆಡಿಸಲಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಸಿರುಗುಪ್ಪಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಿಪಿಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಶಾಸನ ಆರು–ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.[10] ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಣಾಸತ್ತಿ ಅರಸ ಮತ್ತು ಕುಂದಸತ್ತಿ ಅರಸ ಎನ್ನುವ ಇಬ್ಬರು ಅರಸರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿರುವ ಡಾ|| ರಮೇಶ್‌ರವರು ವಾಣಾಸತ್ತಿಯು ಸೇಂದ್ರಕ ಭಾನುಶಕ್ತಿಯೆಂದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.[11] ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಕದಂಬರ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದು ಹರಿವರ್ಮನ ಹಲಸಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಇವನೇ ಮೊದಲನೆಯ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾದ ಭಾನುಶಕ್ತಿ ಎಂದೂ ತರ್ಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕುಂದಸತ್ತಿಯು ಈ ವಾಣಾಸತ್ತಿಯ ಮಗ ಎನ್ನುವ ಹೊಸ ವಿಚಾರ ಈ ಶಾಸನದಿಂದತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇವನೂ ಕೂಡ ಬಾದಾಮಿ ಚಲುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿರುವ ವಾಕ್ಕಟಕಣದೇವಿಯು ಕುಂದಸತ್ತಿಯ ರಾಣಿಯಿರಬೇಕು. ಆಕೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆಕೆ ವಾಕಾಟಕವಂಶದವಳು ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಹ ಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಚಲುಕ್ಯರ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ○

---

9 ಅದೇ : ಪು. ೨೮

10 ಸೌ. ಇಂ. ಇ. ಸಂ. ೧೮ ಶಾಸನ ೭.

11 ಕೆ.ವಿ. ರಮೇಶ್ : ಚಲುಕ್ಯಾಸ್ ಆಫ್ ವಾತಾಪಿ : ಪು. ೪೩, ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾನುಶಕ್ತಿ < ವಾಣಸತ್ತಿ < ಬಾಸತ್ತಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಬಾಣಂತಿ ಗುಡಿ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.